

УДК: 7:7.012.185

Селезньова Анна Володимирівна

кандидат технічних наук,

старший викладач кафедри теорії та методики ТПН

Хмельницького національного університету

096-36-25-423

sellannyshka@gmail.com

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА ХУДОЖНЬОЇ ПОДАЧІ

FASHION-ІЛЮСТРАЦІЇ

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОЗДАНИЯ И ХУДОЖЕСТВЕННОЙ

ПОДАЧИ FASHION-ИЛЛЮСТРАЦИИ

THEORETICAL ASPECTS OF THE CREATION AND ARTISTIC

PRESENTATION OF FASHION ILLUSTRATIONS

Мета роботи. Дослідження пов'язані з визначенням основних теоретичних аспектів створення і художньої подачі fashion-ілюстрації на основі аналізу основних технік і прийомів, які використовують дизайнери-ілюстратори. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні методів порівняльного та системного аналізу, класифікації, типологізації. Великий історичний період розглянуто за допомогою системно-історичного і мистецтвознавчого методів дослідження, що засновані на фактографії. **Наукова новизна** роботи полягає в узагальненні та систематизації теоретичних положень про поняття fashion-ілюстрації, їх технік виконання і специфіки художньої подачі. **Висновки.** Створення fashion-ілюстрацій є одним з провідних напрямків в fashion індустрії з рекламування виробів текстильної та легкої промисловості. Матеріали, техніки і технології є важливою частиною сучасної fashion-ілюстрації, що передбачає їх дослідження і систематизацію. Виділено чотири види технік по їх створенню: традиційні, нетрадиційні; комп'ютерні; змішані і два способи створення ілюстрацій з використанням фотографій: перший – «технічний» фотомонтаж, який передбачає об'єднання розрізнених фотографій в колаж з окремою промальовкою будь-яких деталей на

планшеті; другий – створення мальованої ілюстрації з використанням фотографії в якості шаблону. На основі аналізу fashion-ілюстрації, створених за допомогою комп'ютерних програм, виділено три види «цифрового живопису»: «електронна ілюстрація»; «електронний гіперреалізм»; «електронний колаж».

Ключові слова: fashion-ілюстрація, індустрія, вироби текстильної та легкої промисловості, техніка, «цифровий живопис», «електронна ілюстрація», «електронний гіперреалізм», «електронний колаж».

Цель работы. Исследования связаны с определением основных теоретических аспектов создания и художественной подачи fashion-иллюстрации на основе анализа основных техник и приемов, которые используют дизайнеры-иллюстраторы. **Методология** исследования заключается в применении методов сравнительного и системного анализа, классификации, типологизации. Исторический период развития fashion-иллюстрации рассмотрено с помощью системно-исторического и искусствоведческого методов исследования, основанные на фактографии. **Научная новизна** работы заключается в обобщении и систематизации теоретических положений о понятии fashion-иллюстрации, её техник исполнения и специфики художественной подачи. **Выводы.** Создание fashion-иллюстраций является одним из ведущих направлений в fashion индустрии по рекламированию изделий текстильной и легкой промышленности. Материалы, техники и технологии является важной частью современной fashion-иллюстрации, что предусматривает их исследования и систематизацию. Выделено четыре вида техник по их созданию: традиционные, нетрадиционные; компьютерные; смешанные и два способа создания иллюстраций с использованием фотографий: первый – «технический» фотомонтаж, предусматривающий объединение разрезанных фотографий в коллаж с отдельной прорисовкой каких-либо деталей на планшете; второй – создание рисованной иллюстрации с использованием фотографии в качестве шаблона. На основе анализа fashion-иллюстрации, созданных при помощи

компьютерных программ, выделено три вида «цифровой живописи»: «электронная иллюстрация»; «электронный гиперреализм»; «электронный коллаж».

Ключевые слова: fashion-иллюстрация, индустрия, изделия текстильной и легкой промышленности, техника, «цифровая живопись», «электронная иллюстрация», «электронный гиперреализм», «электронный коллаж».

The purpose of the work. Research are related to the definition the main theoretical aspects of the creation and the artistic presentation of fashion-illustration on the basis of analysis the main techniques and reception used by designers illustrators. The **methodology** of the research is to apply methods of comparative and system analysis, classification, typology. The great historical period is considered with system-historical and art-study methods of research, which are based on factography. **Scientific novelty** of the work consists in the generalization and systematization of theoretical provisions on the concept of fashion-illustration, its performance techniques and the specifics of artistic presentation. **Conclusions.** Creating fashion-illustrations is one of the leading directions in the fashion industry for the promotion of textile and light industry products. Materials, technique and technology are an important part of modern fashion illustration, which involves their research and systematization. There are four types of techniques for their creation: traditional, non-traditional; computer; mixed and two ways of creating illustrations using photos: the first - "technical" photomontage, which involves the unification of the scattered photographs into a collage with a separate drawing of any details on the tablet; the second is to create a pictorial illustration using the photo as a template. On the basis of analysis of fashion-illustrations, created using computer programs, three types of «digital painting» are distinguished: «electronic illustration»; «electronic hyperrealism»; «electronic collage».

Key words: fashion-illustration, industry, textiles and light industry, technique, «digital painting», «electronic illustration», «electronic hyperrealism», «electronic collage».

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день активно розвивається техніка, різні новітні технології і свіжі напрями у мистецтві. Вагоме місце серед таких напрямів займає модна ілюстрація, яка все більше стає популярною.

Ілюстрації, які мають пряме відношення до моди, прийнято називати fashion-ілюстраціями. Як правило, вони використовуються для оформлення видань про моду, різних бутиків, реклами брендів тощо [14, 95]. Відзначимо, що даний вид ілюстрації не змагається з фотографією – він являє собою особливий спосіб представлення моди.

Саме fashion-ілюстрація є не тільки одним із джерел модних зразків (стилів, образів), але і способом їх поширення, так як грає комунікативну роль: служить додатковою візуальною сполучною ланкою між Будинками мод, художниками та глядачами.

Отже, fashion-ілюстрація на сьогодні – це найбільш універсальна презентація дизайнерських ідей. При цьому головною тенденцією створення сучасних образів є прагнення їх авторів до індивідуальності, пошуку унікальної художньої подачі, нових жанрів, що робить fashion-ілюстрацію частиною твору мистецтва.

Аналіз досліджень і публікацій. Багатогранність і неоднозначність феномену fashion-ілюстрації привертає увагу багатьох вчених, що, в свою чергу, породжує різне тлумачення цього поняття. Так, А. Кірпер дає наступне, досить таки узагальнене, визначення поняттю «fashion-ілюстрації»: це зображення, що пояснює або доповнює основний текст, вміщений на сторінках або інших елементах матеріальної конструкції видання, що використовується для передачі емоційної атмосфери художнього твору [8, 17].

Цінним і невичерпним внеском у висвітлення історії та теорії дизайну і моди є наукові праці Р. П. Андрєєвої [4], Н. А. Ковешнікової [9], А. Н. Лаврентьєвої [10], І. А. Розенсон [12]. Вельми показовою є робота Г. М. Гусейнова, що розглядає теоретичні основи композиції, етапи творчого

процесу, методи і специфіку художнього проектування костюма як об'єкта дизайну [5].

Слід також відзначити роботи Н. Г. Рудіна, в яких викладено основні відомості про колір. Також автор розкриває і пояснює найважливіші явища та закономірності кольору стосовно запитів художників, колористів, ткачів і інших оформлювачів тканин і виробів текстильної та легкої промисловості [13].

Крім цього, дослідженням художньої подачі fashion-ілюстрацій в журналах мод займалися: Д. Хопкінс, К. Блекмен, Х. Деллель, Х. Еберле, Н. Б. Маньковська, Н. А. Архіпова. Ілюстрації моделей жіночого, чоловічого та дитячого одягу середини ХІХ століття зібрані в альбомі Н. Зубової [7].

Аналіз перерахованих вище публікацій свідчить також про те, що за межами наукової уваги залишилися питання щодо створення fashion-ілюстрацій за допомогою різних матеріалів і технік, в тому числі сучасної комп'ютерної обробки. Це пояснюється відсутністю достатньої, особливо наукової літератури, присвяченій fashion-ілюстрації. Крім того, матеріал, викладений у навчальній літературі, в основному носить загальний характер і розглядає питання проектування fashion-ілюстрації з вузької точки зору.

Тому, **мета дослідження** пов'язана з визначенням основних теоретичних аспектів створення і художньої подачі fashion-ілюстрації на основі аналізу основних технік і прийомів, які використовують дизайнери-ілюстратори. Завдання статті зводяться до наступного: визначення поняття fashion-ілюстрації; ретроспективного аналізу fashion-ілюстрацій; розкриття теоретичних аспектів виконання сучасної fashion-ілюстрації.

Наукова новизна роботи полягає в узагальненні та систематизації теоретичних положень про поняття fashion-ілюстрації, її технік виконання і специфіки художньої подачі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз творчості сучасних авторів в області fashion-ілюстрації, таких як: Коль Філіпс, Рене Буше, Олена Лавдовська, Морган Девідсон, Вероніка Калачова, Олександра Арутюнова, Кеті Роджерс, Берто Мартінес, дозволив виділити 6 основних технік, які зараз

використовуються: графічна техніка, живописна техніка, аплікаційна техніка, техніка колажу, цифрова техніка, змішання техніка.

Вважаємо, що визначення матеріалів і технік при створенні fashion-ілюстрації дозволить полегшити інтерпретацію задуму дизайнера-ілюстратора. Крім того, допоможе з легкістю охарактеризувати задуманий образ, передати текстуру тканин. Також, це додасть fashion-ілюстрації наочність і зробить її більш зрозумілою.

Отже, всі технології зі створення fashion-ілюстрації пропонуємо розділити на 4 види:

- традиційні (олівець, фарби, фломастери, чорнило);
- нетрадиційні (вишивка, папір, емалі, пластилін);
- комп'ютерні (використання тільки комп'ютерних програм, так званий «цифровий живопис»);
- змішані (застосування різних традиційних способів, матеріалів та інструментів, більше одного комп'ютерного способу створення твору; мультиплікація і відео).

У *традиційній графічній техніці* використовуються різні матеріали: олівці, пастель, сангіна, туш, маркери і навіть акварель. Найбільш зручним для рисування одноколірних фігур з використанням штрихів, які підкреслюють контур, вважається графітовий олівець, який легко стирається при необхідності і залишає чітку акуратну лінію. Художня виразність і стабільність лінії при цьому залежать від двох факторів: тиску на папір під час рисування і ступеня твердості самого олівця [8, 116]. Як правило, олівці використовуються на перших стадіях роботи над проектом ілюстрації, при підгонці і окресленні контурів фігури. Рисунок зазвичай виконується виключно лінією [15, 9].

Олівець вважається практично універсальним, так як дозволяє рисувати лінією, штрихом, фактурною і розтушованою плямою або точкою. Він створює плавні переходи і різкі кордони між моделлю і тканинами. Таким чином, він дає ілюстратору будь-які можливості, крім кольору.

Крім графітового олівця в традиційній графічній техніці також використовуються *пастель* і *крейдяні олівці*.

Пастель (від лат. *pasta* – тісто) – група художніх матеріалів, що застосовуються в графіці і живописі. Найчастіше випускається у вигляді крейди або олівців без оправы, що мають форму брусків. Залежно від кількості клейкої речовини, що міститься в них, брусочки пастелі бувають м'якими і твердими [14, 38].

Відповідно, м'яка пастель – це дуже тендітні циліндричні брусочки, які швидко руйнуються в процесі використання, залишають на папері яскраві кольорові плями. Густина кольору м'якої пастелі створює багаті живописні мальовничі ефекти.

Навпаки, тверда пастель щільніша через більшу кількість клеючої речовини. Перевагою твердої пастелі є те, що вона практично не забруднює папір, не залишає пил і дозволяє малювати з більшою легкістю.

Відзначимо, що *fashion*-ілюстрації, виконані в техніці пастелі, дуже ефектно виглядають на кольоровому папері. Завдяки контрасту підкреслюється контур фігури, і поживляються кольори. Сухі пастельні фарби ідеально підходять для створення бархатистої і гладкої поверхні в *fashion*- ілюстрації.

Як відомо, у *fashion*-ілюстрації для створення тонких ліній або тонування великих зон використовують *крейдяний олівець*. Слід зазначити, що його перевагою, на відміну від звичайних кольорових олівців, є те, що він легко видаляється з поверхні паперу. Він не залишає після себе ніяких слідів і його лінія легко розтушовується [6, 95].

Підкреслимо також, що кольорові олівці підходять для ескізів, де потрібно передати ефект об'єму або просто відзначити якість і колір предметів одягу. Кольорові олівці дозволяють дизайнеру-ілюстратору розписувати свій малюнок, опрацьовувати деталі *fashion*-ескізу з дуже високим ступенем точності.

Примітним є те, що багато ілюстраторів моди бажають мати великий набір кольорів, щоб не змішувати їх на папері, так як це призводить до спотворення остаточного вигляду проекту.

Крім того, більшість художників надають перевагу кольоровим олівцям, що розчиняються у воді. Їх склад схожий на склад стрижня звичайних кольорових олівців, але включає також клейку речовину, що розчиняється при контакті з водою. Це дає можливість розчиняти штрихи за допомогою проведеного зверху пензля і досягати в рисунку техніки акварелі.

Ще одна сучасна техніка рисунку, яка підходить для проектів, ілюстрацій і реклами – це техніка, що використовує *фломастери*. Відзначимо, що процес роботи з фломастерами аналогічний роботі з кольоровими олівцями. Поєднання фломастера з кольоровим олівцем дає чудовий результат. Такі зображення відрізняються акуратністю, точністю і чіткими контурами. Це досягається завдяки стрижню з поліестеру з мікроотворами, які, пропускаючи чорнило, дозволяють рисувати насиченим і однорідним кольором, без зміни тону.

Як відомо, фломастери з тонким стрижнем найбільш підходять для рисування контурів моделі, деталей і текстури тканин. Навпаки, фломастери з широким стержнем (маркери) дозволяють досить швидко розфарбувати велику ділянку поверхні. Крім того, існують фломастери з кінчиком у формі пензля, які дають можливість варіювати товщину лінії в залежності від кута нахилу фломастера.

Слід зазначити, що більшість ілюстраторів використовують фломастери, розчинником у яких є спирт, так як чорнило швидко випаровується і висихає. При цьому кольори змішують, накладаючи штрихи одного кольору на інший. Після висихання чорнила колір залишається незмінним, і можна працювати, накладаючи інші тони не побоюючись, що вони призведуть до спотворення кольору. Кольори таких фломастерів напівпрозорі і дозволяють отримувати оптичне змішування кольорів, утворюючи ефект лесировки на поверхні білого паперу.

При роботі з фломастерами на водній основі слід враховувати їх здатність до більш тривалого висихання, що, в свою чергу, може призвести до спотворення кольору при накладенні кольорових шарів один на другий. Також, при проведенні по штрихам мокрим пензликом, чорнило буде переходити на інші зони рисунка.

У свою чергу, деякі виробники пропонують фломастери, основа яких – вода і пігментний наповнювач, схожий на гуаш, що дає абсолютно непрозорі кольори і дуже підходить для робіт, де потрібно створити сегменти щільного кольору [6, 137].

Серед різних технік рисунку помітне місце належить fashion-ілюстрації, що створюється за допомогою туші. *Туш* – це рідка субстанція з високою фарбувальною здатністю, що дозволяє робити чіткі і контрастні ескізи, якщо працювати з густою тушшю, і ескізи з хвилястими, прозорими і тонкими лініями, якщо розвести їх водою. Серед її різновидів можна згадати рідку, концентровану і суху в формі плиток або паличок. Як відомо, високоякісна туш має насичений чорний колір. Існує також різнокольорова туш, але її використання допускається в роботах у виняткових випадках.

Техніка виконання тушшю досить різноманітна. Так, ретельне і точне опрацювання ескізу досягається при роботі з пером, навпаки, заливка тонкими тональними градаціями можлива за допомогою пензля [15, 11].

Особливістю рисунків, зроблених тушшю, є штрихова манера виконання та їх світлостійкість. При цьому складність роботи полягає в особливій чутливості пера, що легко змінює характер лінії.

Слід зазначити, що fashion-ілюстрація тушшю робиться швидко і вимагає хорошої підготовки, особливо, якщо твір виконується спонтанними штрихами, які практично неможливо виправити. Крім модних ескізів, виконаних виключно лініями, можуть бути зроблені ескізи і начерки, виконані тільки за допомогою плям туші різної насиченості. У цьому випадку вважаємо за доцільне використання товстих пензлів середнього розміру [6, 65].

Акварель, мабуть, найулюбленіша техніка сучасних ілюстраторів. Її текстура дозволяє створювати різноманітні тональні переходи і мальовничі відтінки, робити красиві заливки, застосовувати безліч прийомів (по-сирому, по-сухому, лесировки, ефект парафіну тощо). Єдиний недолік акварелі – неможливість отримання глибоких темних тонів.

На відміну від акварелі, гуаш дозволяє працювати в декілька шарів. Крім цього, гуаш має певну перевагу для fashion-ілюстратора, тому що дозволяє вносити зміни до досягнення потрібного результату в оздобленні, кольорі або текстурі кожного предмета одягу. Вважаємо, що в якості засобу ретуші гуаш практично незамінна, особливо в ілюстраціях моди, де потрібен високий рівень оздоблення і деталізації, матеріалізації об'єкта. Однак по глибині темного тону гуаш поступається навіть акварелі, оскільки при висиханні вона сильно світлішає, що дуже ускладнює роботу [3, 157].

Акрилові фарби – це найбільш сучасний художній засіб. Вони можуть бути матовими або прозорими, що дає можливість отримати тонку проробку модного ескізу. Завдяки тому, що фарби швидко висихають, вони не змішуються при накладанні одного шару на інший.

Олійний живопис – це ще одна з живописних технік, що використовується при створенні fashion-ілюстрації. Треба сказати, що модні ілюстратори не часто використовують олійні фарби в своїх ілюстраціях, оскільки процес їх створення достатньо довгий.

Для *нетрадиційних технік*, таких як вишивка, аплікація характерним є використання паперу, різної фурнітури, ниток, пряжі, шкіри та хутра. Також fashion-ілюстрації доповнюють блискітками, стразами, стрічками і навіть шматочками тканини.

Аплікація відрізняється від інших видів образотворчої техніки силуетністю, площинним узагальненим трактуванням образу, однорідністю кольорової плями, виразністю зображення, більш узагальненою формою.

У *колажній* техніці використовуються різні текстури, фактури, графіка, фото. Техніка колажу дозволяє брати форми, які вже існують, і об'єднувати їх

для створення щось принципово нового [1, 68]. Прикладом може служити Polyvore – сервіс з безкоштовною реєстрацією для створення особистих колажів із одягу, взуття, аксесуарів, прикрас, косметики, предметів побуту та інтер'єру.

Найбільш поширеною і сучасною альтернативою традиційним видам технік зі створення fashion-ілюстрацій є «цифровий живопис». Це електронні зображення, створені за рахунок використання комп'ютерних імітацій традиційних інструментів художника (пензля, олівця, пастелі, фломастерів тощо). На ранг гідної імітації живопису або графіки претендують кілька програм: Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Fractal Design, Painter, Corel Photo Paint Image Composter.

Варто врахувати, що найбільш яскраво виділяються роботи, що імітують олівець і акварель, вони ж найчисленніші. Тут можна виділити стиль «олівцевої замальовки» та «акварельної замальовки». Особливістю «олівцевої замальовки» є незавершеність рисунка. Такий ефект досягається за допомогою застосуванням комп'ютерних фільтрів, що імітують олівець. Навпаки, імітація роботи пензлем створює ефект «акварельної замальовки». Відрізнити такі fashion-ілюстрації від звичайної замальовки олівцем неможливо, оскільки тут присутнє «приховане» використання програми Photoshop.

Як відомо, особливе місце в роботі сучасних fashion-ілюстраторів займає фотографія. Відзначимо, що експерименти ілюстраторів з фотографією практично безмежні: починаючи від простого «технічного» фотомонтажу, що передбачає об'єднання розрізнених фотографій в колаж з окремою проробкою будь-яких деталей на планшеті, і закінчуючи використанням образу з фотографії в якості шаблону для створення рисованої ілюстрації [2, 182].

На основі аналізу fashion-ілюстрації, створених за допомогою комп'ютерних програм, вважаємо за доцільне виділити три види «цифрового живопису»: fashion-ілюстрації, створені виключно на комп'ютері («електронна ілюстрація»); fashion-ілюстрації з використанням готової фотографії та пост-обробки в Photoshop («електронний гіперреалізм»); fashion-ілюстрації, створені за принципом змішаної техніки (наприклад, «електронний колаж»).

Отже, змішані техніки дозволяють об'єднувати абсолютно різні матеріали у єдине ціле.

Слід зазначити, що просте використання різних фільтрів Photoshop заради створення ефектної fashion-ілюстрації не задовольняє запити сучасних художників. Останнім часом стало очевидним, що ілюстраторів все більше цікавить можливість перетворення статичної ілюстрації у рухливу ілюстрацію. Багато з них намагаються застосовувати нові технології з метою створення «мультиплікаційних ілюстрацій» і записують короткі відеоролики, в сюжет яких, так чи інакше, вписується ілюстрація. Інтерес ілюстраторів моди до можливості зробити своїх персонажів «живими» можна пояснити великим інтересом художників до відеоарту та відеоінсталяції, «що позначається на інтересі дизайнерів до з'єднання – речового, предметного і віртуального».

Висновки. Отже, створення fashion-ілюстрацій – це один із провідних напрямів у fashion індустрії з рекламування виробів текстильної та легкої промисловості. Матеріали, техніки і технології є важливою частиною сучасної fashion-ілюстрації, що передбачає їх дослідження і систематизацію. Вважаємо за доцільне виділити чотири види технік по їх створенню: традиційні, нетрадиційні; комп'ютерні; змішані. Крім всіх існуючих матеріалів і технік, відзначені також основні комп'ютерні програми, що дозволяють створювати або імітувати живопис і графіку: Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Fractal Design, Painter, Corel Photo Paint Image Composter. Виділено два способи створення ілюстрацій з використанням фотографій: перший – «технічний» фотомонтаж, який передбачає об'єднання розрізаних фотографій в колаж з окремою промальовкою будь-яких деталей на планшеті; другий – створення мальованої ілюстрації з використанням фотографії в якості шаблону. На основі аналізу fashion-ілюстрації, створених за допомогою комп'ютерних програм, пропонуємо три види «цифрового живопису»: fashion-ілюстрації, створені виключно на комп'ютері – «електронна ілюстрація»; fashion-ілюстрації з використанням готової фотографії та пост-обробки в Photoshop – «електронний

гіперреалізм»; fashion-ілюстрації, створені за принципом змішаної техніки – «електронний колаж».

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні історії виникнення fashion-ілюстрацій і висвітленні стилістики робіт найвідоміших художників у цій області.

Список літератури

1. Blackman C. (2004). 100 Years of Fashion Illustration. London: Laurence King Publishing [in English].
2. Hagen K. (2011). Fashion Illustration for Designers.: Prentice Hall [in English].
3. Hopkins J. (2010). Basic Fashion Design Fashion Draw. Singapore: AVA Book Production Pte. Ltd. [in English].
4. Андреева Р. П. Энциклопедия моды: справочное издание / Р. П. Андреева. – СПб.: Литера, 1997. – 416 с.
5. Гусейнов Г. М. Композиция костюма: учеб. пособ. вузов / Г. М. Гусейнов, В. В. Ермилова, Д. Ю. Ермилова. – М.: Академия, 2011. – 432 с.
6. Деллель Х. Эскиз и рисунок. Том 2 / Х. Эберле, Х. Деллель. Изд-во: ЭДИПРЕСС-КОНЛИГА, М.: 2015. – 248 с.
7. Зубова Н. Журнал Высокой моды. Мода 1850 годов / Н. Зубова. Изд-во: Белый город, М.: 2012. – 188 с.
8. Кирпер А. Фэшн-иллюстрация: вдохновение и приемы / А. Кипер; пер. с англ. Е. Бакушев. М.: Попурри, 2015. – 144 с.
9. Ковешникова Н. А. Дизайн: история и теория / Н. А. Ковешникова. – М.: Омега-Л, 2009. – 224 с.
10. Лаврентьев А. Н. История дизайна: учеб. пособ. / А. Н. Лаврентьев. – М.: Гардарики, 2008. – 320 с.
11. Маньковская Н. Б. Эстетика постмодернизма / Н. Б. Маньковская. – СПб, 2000. – 347 с.

12. Розенсон И. А. Основы теории дизайна / И. А. Розенсон. – СПб.: Питер, 2007. – 224 с.
13. Рудин Н. Г. Руководство по цветоведению / Н. Г. Рудин. – М.: Гизлегпром, 1996. – 70 с.
14. Чаговец Т. П. Словарь терминов по изобразительному искусству. Живопись. Графика. Скульптура / Т. П. Чаговец. М.: Планета музыки, Лань, 2013. – 208 с.
15. Эберле Х. Эскиз и рисунок. Том 1. / Т. Сало, Х. Эберле. М.: Эдипресс-конлига, 2012. – 152 с.

References

1. Blekmen K. (2004). 100 Years of Fashion Illustration. Laurence King [in English].
2. Hagen K. (2011). Fashion Illustration for Designers. Prentice Hall [in English].
3. Hopkins J. (2010). Basic Fashion Design Fashion Draw. Singapore: AVA Book Production [in English].
4. Andreeva R. P. (1997). Entsiklopediya mody. Spravochnoe izdanie. SPb.: Litera [in Russian].
5. Guseynov G. M. (2011). Kompozitsiya kostyuma: ucheb. posob. vuzov. – М.: Akademiya [in Russian].
6. Dellel, Kh. & Eberle, Kh. (2015). Eskiz i risunok. Vol. 2. М.: Edipress-konliga [in Russian].
7. Zubova N. (2012). Zhurnal Vysokoy mody. Moda 1850 godov. М.: Belyy gorod [in Russian].
8. Kirper, A. & Bakushev, Ye. (2015). Feshn-illyustratsiya: vdokhnovenie i priemy. М.: Popurri [In Russian].
9. Koveshnikova N. A. (2009). Dizayn: istoriya i teoriya. М.: Omega-L. [in Russian].
10. Lavrentev A. N. (2008). Istoriya dizayna: Uchebnoe posobie. М.: Gardariki [in Russian].

11. Mankovskaya N. B. (2000). Estetika postmodernizma. SPb [in Russian].
12. Rozenson I. A. (2006). Osnovy teorii dizayna. SPb.: Piter [in Russian].
novy teorii dizayna / I. A. Rozenson. –2007. – 224 s.
13. Rudin N. G. (1996). Rukovodstvo po tsvetovedeniyu. M.: Gizlegprom [in Russian].
14. Chagovets T. P. (2013). Slovar terminov po izobrazitelnomu iskusstvu. Zhivopis. Grafika. Skulptura.: Planeta muzyki, Lan [in Russian].
15. Eberle, Kh. & Salo, T. (2012). Eskiz i risunok. Edipress-konliga, Vol. 1 [in Russian].